

Michał Cwajna

POJĘCIE „ZWROTU KOSZTÓW”, A OBOWIĄZEK POKRYWANIA PRZEZ PRACODAWCĘ NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU PODRÓŻY SŁUŻBOWYCH POZA GRANICAMI KRAJU, W KONTEKŚCIE TZW. ROSZCZEŃ RYCZAŁTOWYCH

Artykuł omawia problematykę obowiązku wypłaty przez pracodawcę tzw. ryczałtu za nocleg, w kontekście nieponiesienia przez pracownika kosztów związanych z podróżą służbową poza granicami kraju. Zagadnienie to wydaje się istotne w kontekście obecnie rozpatrywanej przez sądy znaczącej liczby tzw. postępowań ryczałtowych wytaczanych przez pracowników – kierowców, w transporcie międzynarodowym, przeciwko pracodawcom lub byłym pracodawcom. Opracowanie nie dotyczy zagadnienia, któremu przedstawiciele doktryny poświęcili już co najmniej kilka opracowań, tj. rozstrzygnięcia o tym, jakie przesłanki powinny świadczyć o tym, czy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg.

1. Uwagi wstępne

Dla pracowników oraz samych przedsiębiorców transportowych istotna była treść uchwały wydana przez Sąd Najwyższy z dnia 12 czerwca 2014 r. (sygn. II PZP 1/14), która wyrażała pogląd, że „zapewnienie pracownikowi – kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługują-

cych pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy”. O ile część uchwały dotycząca oceny kryteriów spełnienia przesłanek bezpłatnego noclegu budzi kontrowersje w doktrynie¹ i jest omawiana, o tyle pomijana wydaje się być kwestia przesłanki poniesienia kosztów przez pracownika jako warunku istnienia uprawnienia do dochodzenia zwrotu kosztów związanych z podróżą służbową, w tym dochodzenia ryczałtu za nocleg.

Należy zauważyć, że uchwała powyższa stanowiła faktycznie znaczący wpływ na szeroko rozumianą branżę transportową. Uznaje się, również, że jej treść (jak się wydaje niejednokrotnie bezzasadnie) dała swoisty impuls do wysuwania kolejnych roszczeń przez pracowników-kierowców w transporcie międzynarodowym, z tytułu tzw. ryczałtów za nocleg. Skala takich roszczeń jest oceniana jako znacząca² i uznaje się, że kwota globalna oscyluje wokół sumy 2,5 miliarda złotych, nie uwzględniając kosztów postępowań oraz odsetek. Wobec tego rozważenie konieczności istnienia, bądź nieistnienia przesłanki zwrotu kosztów, jako podstawy dochodzenia roszczenia ryczałtowego, wydaje się zasługiwac na uwagę.

Na potrzeby przedmiotowego opracowania, należy zadać pytanie, czy norma prawna opisana w obowiązującym § 16 ust. 1 i ust. 2 *rozporządzenia w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służ-*

---

¹ A.M. Świątkowski, *Diety czy wynagrodzenie? Reperkusje uchwały Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 w sferze polityki płacowej w polskim sektorze międzynarodowego transportu drogowego*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1/2015, s. 15.

² Por. M. Matczak, T. Zalasinski, B. Kaplon, W. Dziomdziora, A. Hlebick-Józefowicz, P. Najbuk, *Raport Regulacyjny w sprawie zasad rozliczania kosztów noclegu pracownika będącego kierowcą samochodu ciężarowego (w związku z uchwałą SN II PZP 1/14)*, Warszawa: Domański, Zakrzewski, Palinka sp.k., 2014.

bowej³ w związku z art. 77⁵ *Kodeksu pracy*⁴ w zw. z art. 21a ustawy o *czasie pracy kierownic*⁵ wobec odwołania się ustawodawcy do sformułowania: „zwrot kosztów”, w § 16 ust. 2 *Rozporządzenia ryczałtowego* zobowiązuje pracodawcę do wypłaty pracownikowi ryczałtu za nocleg, w sytuacji, w której pracownik nie poniósł faktycznie kosztu takiego noclegu? Na marginesie jedynie należy zauważyć, że art. 21a ustawy nie odwołuje się wprost do *Rozporządzenia ryczałtowego*, a do art. 77⁵ § 3-5 *Kodeksu pracy*. Tak zwana kaskadowa budowa normy prawnej, z której wywodzona jest podstawa obowiązku wypłaty kierowcom ryczałtów za nocleg w przypadku noclegu w kabinie pojazdu, również budzi wątpliwości przedstawicieli doktryny. Rezultatem tego było skierowanie wniosku o kontrolę konstytucyjności wymienionych przepisów przez Stowarzyszenie Transport i Logistyka Polska⁶. Wniosek ów chociaż zasługuje na uwagę, nie jest przedmiotem niniejszego artykułu.

Należy zauważyć, że pomimo wydania przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 12 czerwca 2014 r. (sygn. II PZP 1/14) oraz uchwały z dnia 7 października 2014 r., orzecznictwo sądów powszechnych nadal nie jest jednolite.

2. Funkcja ryczałtu za nocleg

Wskazuje się, że obowiązek wypłaty ryczałtu, o którym mowa w § 16 ust. 2 *Rozporządzenia ryczałtowego* (§ 9 ust. 2 poprzednio obowiązującego rozporządzenia), ma za zadanie zrekompensowanie (rozumiane jako wyrównanie)⁷ pracownikowi poniesionych przez niego kosztów,

---

³ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r., w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, Dz. U. poz. 167 [dalej cyt.: *Rozporządzenie ryczałtowe*].

⁴ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – *Kodeks pracy*, Dz. U. Nr 24, poz. 141 z późn. zm.

⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *czasie pracy kierownic*, Dz. U. Nr 92, poz. 879 z późn. zm.

⁶ Wniosek o kontrolę konstytucyjności prawa Stowarzyszenia Transport i Logistyka Polska z dnia 10 lutego 2015 r., sygn. K 11/15.

⁷ Wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni – IV Wydział Pracy z dnia 19 marca 2015 r., sygn. IV P 111/13.

dlatego też obowiązek wypłaty ryczałtu jest uzależniony od ponoszenia określonych kosztów przez pracownika. Odmienne prezentowane stanowisko dotyczące obowiązku wypłaty ryczałtu za nocleg, wskazuje na jego wymiar oderwany od faktycznie poniesionych kosztów, nadający mu funkcję swoistego zadośćuczynienia/wynagrodzenia dodatkowego poza wynagrodzeniem zasadniczym, przysługującym pracownikowi, zgodnie z zawartą umową o pracę⁸. Niezbędna jest zatem analiza pojęcia ryczałtu oraz woli ustawodawcy, i odpowiedź na pytanie, czy tą wolą było oderwanie przedmiotowego świadczenia od ponoszonych przez pracownika wydatków oraz *de facto* uczynienie z niego kolejnego składnika wynagrodzenia, czy też jest to rekompensata na rzecz pracownika z tytułu poniesionych wydatków (czyniąc mniej formalnym formę rozliczenia z pracodawcą) w związku z wykonywaniem zadania służbowego.

Słownik Języka Polskiego wskazuje, że słowo ryczałt oznacza „całkowitą sumę globalną przeznaczoną na określone wydatki, bez podziału na poszczególne pozycje”⁹. Ponadto, analiza innych aktów normatywnych nie wskazuje na to, że prawodawca w *Rozporządzeniu ryczałtonym* lub innych aktach normatywnych chciał nadać temu pojęciu, właśnie formę zadośćuczynienia, a raczej powołuje się na konieczność poniesienia wydatków przez uprawnionego.

Taką też funkcję ryczałtu przyjmuje ustawodawca, w aktach normatywnych, w których wprowadzono pojęcie i obowiązek wypłaty ryczałtu. Dla przykładu zgodnie z § 2 ust. 1 *Rozporządzenia w sprawie wypłacania ryczałtu funkcjonariuszowi Straży Granicznej*¹⁰: „Funkcjonariuszowi Straży Granicznej, zwanemu dalej „funkcjonariuszem”, wykonującemu stałe zadania służbowe poza terytorium przysługuje, na warunkach, o któ-

---

⁸ Wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 października 2014 r., sygn. IV Pa 73/14.

⁹ *Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Warszawa: PWN, 1968, s. 724.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 grudnia 2001 r. *w sprawie wypłacania ryczałtu funkcjonariuszowi Straży Granicznej wykonującemu stałe zadania służbowe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. Nr 148, poz. 1658.

---

rych mowa w § 3, ryczałt na pokrycie kosztów wyżywienia i innych wydatków w wysokości 10% kwoty diety, określonej w przepisach dotyczących szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju”. Ponadto zgodnie z art. 131 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*¹¹: „Żołnierzom uznanym za posiadających na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny i żołnierzom uznanym za samotnych, w okresie odbywania przez nich czynnej służby wojskowej, z wyjątkiem okresowej służby wojskowej, na ich udokumentowany wniosek: (...). 1. pokrywa się: (...) d) należności z tytułu zajmowania lokalu mieszkalnego na podstawie umowy najmu, z wyjątkiem sytuacji, w których przedmiotem umowy jest część tego lokalu, a jedna ze stron umowy jest obciążona obowiązkiem alimentacyjnym względem drugiej strony, (...) 7. Należności, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. d, wypłaca się w formie ryczałtu”. W obydwu wskazanych przepisach ustawodawca nakazuje pracodawcy wiązać wypłatę ryczałtu z poniesieniem określonych kosztów lub pokryciem określonych kosztów, czyniąc jedynie mniej formalnym sposób ich rozliczania. Wobec powyższego, istnieją istotne rozbieżności co do rozumienia pojęcia ryczałtu oraz tego, w jakim stopniu obowiązek wypłaty ryczałtu wiąże się z poniesieniem kosztów przez pracownika.

Zachodzi więc uzasadniona wątpliwość, co do tego, czy obowiązek wypłaty ryczałtu za nocleg dotyczy przypadku, w którym pracownik wykonując zadanie służbowe faktycznie nie ponosi w związku z tym kosztów związanych z noclegiem, czy też przypadku, w którym pracownik poniósł koszty noclegu, ale jednocześnie nie jest w stanie wykazać ich poniesienia poprzez przedłożenie dokumentu.

Należy zatem skupić się na wyjaśnieniu, na podstawie jakich kryteriów pracownik jest uprawniony do dochodzenia od pracodawcy ryczałtu za nocleg oraz jak należy rozumieć powoływane przez ustawodawcę pojęcie „zwrotu kosztów”, czy oznacza ono konieczność poniesienia kosztów przez pracownika, czy też pracownik nie jest w żadnym stop-

---

¹¹ Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. Nr 44, poz. 220 z późn. zm.

---

niu zobowiązany do wykazania, że takie koszty poniósł. Biorąc pod uwagę najnowsze orzecznictwo sądów powszechnych oraz poglądy mu towarzyszące, rozstrzygnięcie nie jest oczywiste.

3. Istota świadczenia ryczałtowego

Zgodnie z jednym z poglądów doktryny: „istotą zasady zwrotu kosztów jest ich poniesienie. W przeciwnym wypadku nie ma sensu ich zwrot. Z istoty ryczałtu wynika, że ma być on przeznaczony na koszty noclegu, w przypadku gdy nie są one potwierdzone rachunkiem”¹². Ponadto przyjmuje się również, że „świadczenia te nie mają charakteru wynagrodzenia za pracę”¹³. Zatem, rozumienie prawa do dochodzenia ryczałtu za nocleg jako dodatkowego *quasi* wynagrodzenia nie jest zgodne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, tj. wyrównaniem uszczerbienia w majątku pracownika wynikającym z poniesionych kosztów noclegu związanych z podróżą służbową. Zwrócić należy w tym miejscu uwagę na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16 września 2014 r.¹⁴, na podstawie którego wywodzono, za orzeczeniem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy (jako sądu I instancji), że: „W kontekście braku po stronie powoda zamiaru spędzania noclegów w warunkach hotelowych [w ocenie sądu I instancji jego przeciwne twierdzenia w tym zakresie są z omówionych wcześniej względów niewiarygodne], (...) jego roszczenie należałoby [w przypadku uznania, iż ekwiwalent nie obejmował ryczałtu za nocleg – ku czemu nie ma podstaw] uznać za sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa jakim jest ryczałt za nocleg (art. 8 Kodeksu pracy). Celem powyższej regulacji dotyczącej zwrotu kosztów noclegu (§ 9 *Rozporządzenia ryczałtowego*) jest bowiem zdaniem Sądu Okręgowego – niezależnie od tego, czy pracownik przedstawi rachunek za nocleg w hotelu lub motelu

---

¹² M. Mędrala, *Zapewnienie bezpłatnego noclegu kierowcy*, „Monitor Prawa Pracy” 4 (2015), s. 181.

¹³ A.M. Świątkowski, *Diety czy wynagrodzenie? Reperkusje uchwały Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 w sferze polityki płacowej w polskim sektorze międzynarodowego transportu drogowego*, s. 17.

¹⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 września 2014 r., sygn. III APa 19/14.

(wówczas przysługuje określony limit), czy też pracownik takiego rachunku nie przedstawi (wówczas przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu) zrekompensowanie mu kosztów, jakie rzeczywiście poniósł w związku z koniecznością skorzystania z noclegu, a nie swego rodzaju rekompensata za brak należytego komfortu spania (na skutek konieczności spędzania noclegu w kabinie) przybierająca w istocie postać abstrakcyjnego (niezależnego od rzeczywistego poniesienia przez pracownika jakichkolwiek kosztów noclegu) dodatkowego przysporzenia (a tak – instrumentalnie jako kolejny element swoich dochodów – wydają się traktować prawo do ryczałtu za nocleg kierowcy). W tym kontekście uwagę zwraca sposób traktowania przez kierowców (w tym powoda) drugiego ze świadczeń związanych z podróżami służbowymi (diety w rozumieniu świadczenia na pokrycie kosztów wyżywienia i innych, z wyłączeniem kosztów noclegu). Również w tym przypadku jest ono przez kierowców w dużej części traktowane jako uzyskiwany z tytułu zatrudnienia dochód¹⁵. Wywód Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, w części, w której wskazuje na przypadek dochodzenia ryczałtu, przyjmuje tezę o traktowaniu dochodzonych świadczeń ryczałtowych, jako swoistej premii za fakt spędzania noclegów w kabinie pojazdu. Zgodnie z poglądem doktryny: „Ponadto należy zwrócić uwagę, że wszelkie wydatki związane z odbywaniem podróży służbowych nie mają służyć wzbogaceniu pracownika – powinny one być związane z kosztami realnymi”¹⁵. Na aprobatę zasługuje pogląd doktryny, zgodnie z którym czynienie z ryczałtów za nocleg na rzecz kierowców świadczeń o charakterze abstrakcyjnym „prowadzi do pewnego rodzaju wzbogacenia pracownika, co jest sprzeczne z zasadniczym celem rozporządzenia w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej oraz przepisów o zwolnieniach od podatku dochodowego czy składek ZUS”¹⁶. Wydaje się, że okoliczność ta może stanowić przedmiot oceny sądu rozpoznającego sprawę, której przedmiotem są tzw. roszczenia ryczałtowe.

---

¹⁵ M. Mędrała, *Zapewnienie bezpłatnego noclegu kierowcy*, s. 181.

¹⁶ Tamże.

---

4. Przykłady orzecznictwa sądów powszechnych w postępowaniach dotyczących roszczeń ryczałtowych

Nie ulega wątpliwości, że już po uchwale SN z dnia 12 czerwca 2014 r., ale również po uchwale z dnia 7 października 2014 r., wydano szereg orzeczeń zasądających ryczałty za nocleg na rzecz występujących o nie kierowców. Na uwagę jednak zasługują także orzeczenia oddalające powództwa wobec prezentowanej w nich odmiennej argumentacji, która przemawiała za oddalaniem powództwa. Dlatego też można przyjąć, że wykładnia przepisu § 16 ust. 1 i 2 *Rozporządzenia ryczałtowego* i pojęcia „zwrot kosztów” wywołuje, jak się wydaje, istotne rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych i to pomimo wydania przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 12 czerwca 2014 r.¹⁷ oraz uchwały z dnia 7 października 2014 r.¹⁸

Przykłady takich odmiennych w swej treści orzeczeń prezentowane są poniżej. Zgodnie z wyrokiem Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 19 marca 2015 r.¹⁹: „(...) obowiązek wypłaty ryczałtu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia ma za zadanie zrekompensowanie poniesionych przez niego kosztów i dotyczy sytuacji skorzystania przez pracownika z noclegu w hotelu i nie przedłożenia rachunku za wykonaną przez hotel usługę. (...) Innymi słowy w sytuacji skorzystania przez pracownika z noclegu w hotelu, pracodawca nie może się uchylić od obowiązku wypłaty pracownikowi kwoty wynikającej z rachunku hotelowego lub ryczałtu powołując się na okoliczność, że zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg w kabinie pojazdu chociażby przystosowanie do wypoczynku miejsca w kabinie pojazdu miało wysoki standard. (...) Należy zauważyć, że ryczałt za nocleg nie może być traktowany, jako dodatkowy składnik wynagrodzenia, albowiem jest to ściśle określone świadczenie celowe na pokrycie faktycznych kosztów noclegu, a nie ewentualna rekompensata za brak należytego komfortu noclegu. (...) Pracodawcy powinni wypłacać ryczałt kierowcom jedynie w sytuacji, jeśli co prawda zapewnili kabinę wyposażoną w miejsce do spania, ale

---

¹⁷ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., sygn. II PZP 1/14.

¹⁸ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 r., sygn. I PZP 3/14.

¹⁹ Wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 19 marca 2015 r., sygn. IV P 111/13.

kierowca z niej nie skorzystał (np. idąc do hotelu) i poniósł koszt, którego nie potrafi udokumentować rachunkiem, ale jednocześnie kierowca potrafi wykazać w inny sposób. Kierowcy, którzy odbyli nocleg poza pojazdem, nawet jeśli nie posiadają rachunku, ale potrafią udowodnić, że ponieśli koszt otrzymają właśnie ryczałt”. Z kolei Sąd Okręgowy w Zielonej Górze w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 listopada 2014 r.²⁰ stwierdził, że „przepisy rozporządzenia [rozp. MPiPS z 19.12.2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności (...) – Dz. U. Nr 236, poz. 1991] nie wskazują dokładnie jakie świadczenia – czy też precyzyjnie, jak nazwane – mieszczą się w pojęciu należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej, gdyż najistotniejszy jest cel tych świadczeń, tj. pokrycie zwiększonych kosztów związanych z podróżą służbową”. W kolejnym orzeczeniu²¹ Sąd Okręgowy w Zielonej Górze stwierdził, że „niekwestionowane było natomiast w niniejszej sprawie, że pracownikom pozwanego przez cały okres ich zatrudnienia z tytułu podróży służbowych wypłacane były diety w wysokości wielokrotnie wyższej od ustalonej w omawianym powyżej Rozporządzeniu, a nadto, że pracownicy na rzecz których wytoczono powództwa kosztów takich nie ponieśli, a zatem skierowane przeciwko pozwanemu żądania nie miały żadnych podstaw faktycznych, ani prawnych”. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 16 września 2014 r.²² uznał: „(...) w tym miejscu Sąd Okręgowy wskazał na jeszcze jeden, istotny aspekt sprawy. Skoro przepisy obowiązującego w okresie zatrudnienia powoda rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju stanowiły w § 9 jednoznacznie o zwrocie kosztów, to powód nie ponosząc takowych nie może obecnie domagać się zwrotu wydatków, których w rzeczywistości nigdy nie poniósł”.

---

²⁰ Wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 25 listopada 2014 r., sygn. IV Pa 105/14.

²¹ Tamże.

²² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 września 2014 r., sygn. akt III APa 19/14.

Zgodnie z kolejnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 20 marca 2015 r.²³: „(...) z brzmienia przepisów na które powołuje się ustawa o czasie pracy kierowców tj. cytowanego powyżej rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19.12.2002 r. w sprawie wysokości (...) tj. § 2 pkt 2 wynika, że z tytułu podróży, odbywanej w terminie i w państwie określonym przez pracodawcę, pracownikowi przysługuje m.in. zwrot kosztów noclegów. (...) pracownicy na rzecz których wytoczono powództwa kosztów takich nie ponieśli, a zatem skierowane przeciwko pozwanemu żądania nie miały żadnych podstaw faktycznych, ani prawnych”.

Odmienne stanowisko prezentują sądy powszechne w orzeczeniach powołanych poniżej, wskazując pośrednio na abstrakcyjność roszczenia z tytułu ryczałtu za nocleg. Zgodnie z wyrokiem Sądu Rejonowego w Zgorzelcu z dnia 21 kwietnia 2015 r.²⁴: „W razie nieprzedstawienia rachunku za hotel/ motel/ kierowcy przysługuje co najmniej / art.77(5) § 5kp / ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77(5) § 2 kp”. Zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 grudnia 2014 r.²⁵: „Ryczałt ten przysługiwał pracownikowi, który niewątpliwie musiał gdzieś nocować w czasie wyjazdu służbowego poza miejsce zamieszkania, niezależnie od tego, czy rzeczywiście poniósł jakiegokolwiek koszty noclegu oraz w jakich warunkach faktycznie nocował”. Zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 17 października 2014 r.²⁶: „w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu”.

Każde z postępowań, którego rezultatem były powołane powyżej treści orzeczeń, dotyczyły rozstrzygnięcia zasadności roszczenia powo-

---

²³ Wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 20 marca 2015 r., sygn. akt IV Pa 18/15.

²⁴ Wyrok Sądu Rejonowego w Zgorzelcu z dnia 21 kwietnia 2015 r., sygn. akt IV P 92/14.

²⁵ Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 grudnia 2014 r., sygn. akt VII Pa 200/14.

²⁶ Wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 17 października 2014 r., sygn. akt IV Pa 73/14.

da lub powodów kierowców o wypłatę ryczałtów za nocleg. Pomimo, że każde z powyższych orzeczeń zostało wydane już po 12 czerwca 2014 r. tj. dacie wydania uchwały Sądu Najwyższego (sygn. II PZP 1/14), a także po wydaniu uchwały z dnia 7 października 2014 r., to stanowisko sądów odnoszące się do sformułowania „zwrot kosztów” nie jest jednolite, a roszczenia m.in. z uwagi na brak zaistnienia przesłanki poniesienia kosztów były oddalane.

Podsumowanie

Przesłanka poniesienia kosztów z uwagi na użyte przez ustawodawcę w *Rozporządzeniu ryczałtowym* pojęcie zwrotu kosztów nie została do tychczas dostatecznie wyjaśniona w obydwu przywołanych uchwałach Sądu Najwyższego. Wobec czego przesłanka budzi nadal uzasadnione kontrowersje zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie. Ważkość tego zagadnienia jest bezdyskusyjna. Wydaje się, że uczynienie ze świadczenia ryczałtu za nocleg przez Sąd Najwyższy, w pewnej mierze świadczenia o charakterze abstrakcyjnym, w szczególności w uchwale z dnia 12 czerwca 2014 r., nie zostało w sposób przekonujący uargumentowane i uzasadnione.

Zagadnienie tzw. roszczeń ryczałtowych, jak wynika z powyższego, pozostaje nadal przedmiotem dyskusji. Kwestię tę przynajmniej *pro futuro* mogłyby wyjaśnić odpowiednie rozwiązania legislacyjne, które doprecyzowałyby kontrowersyjne sformułowania i rozstrzygały, w jakich przypadkach pracodawca zobowiązany jest wypłacić ryczałt za nocleg. Pomimo funkcjonowania treści § 16 *Rozporządzenia ryczałtowego*, jest on na tyle nieprecyzyjny, że prowadzi do konfliktów pomiędzy pracownikami oraz pracodawcami, a w konsekwencji do konieczności rozstrzygnięcia tych sporów na drodze sądowej.

Bibliografia

Źródła prawa

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. *w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej*, Dz. U. poz. 167.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 grudnia 2001 r. *w sprawie wypłacania ryczałtu funkcjonariuszowi Straży Granicznej wykonującemu stale zadania służbowe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. Nr 148, poz. 1658.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o czasie pracy kierowniców*, Dz. U. Nr 92, poz. 879 z późn. zm.

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. Nr 44, poz. 220 z późn. zm.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – *Kodeks pracy*, Dz. U. Nr 24, poz. 141 z późn. zm.

Orzecznictwo

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., sygn. II PZP 1/14.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 r., sygn. I PZP 3/14.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 września 2014 r., sygn. III APa 19/14.

Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 grudnia 2014 r., sygn. akt VII Pa 200/14.

Wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 października 2014 r., sygn. IV Pa 73/14.

Wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 20 marca 2015 r., sygn. IV Pa 18/15.

Wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 25 listopada 2014 r., sygn. IV Pa 105/14.

Wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 25 listopada 2014 r., sygn. IV Pa 117/14.

Wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni – IV Wydział Pracy z dnia 19 marca 2015 r., sygn. IV P 111/13.

Wyrok Sądu Rejonowego w Zgorzelcu z dnia 21 kwietnia 2015 r., sygn. IV P 92/14.

Literatura

Matczak, Marcin, Tomasz Zalański, Bogusław Kapłon, Wojciech Dziomdziora, Anna Hlebick-Józefowicz, i Piotr Najbuk. 2014. *Raport Regulacyjny*

---

w sprawie zasad rozliczania kosztów noclegu pracownika będącego kierowcą samochodu ciężarowego (w związku z uchwałą SN II PZP 1/14). Warszawa: Domański, Zakrzewski, Palinka sp.k.

Mędrala, Małgorzata. 2015. „Zapewnienie bezpłatnego noclegu kierowcy.” *Monitor Prawa Pracy* 4:181-185.

Skorupka, Stanisław, Halina Auderska, i Zofia Łempicka, red. 1968. *Mały słownik języka polskiego*. Warszawa: PWN.

Świątkowski, Andrzej Marian. 2015. „Diety czy wynagrodzenie? Reperkusje uchwały Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 w sferze polityki płacowej w polskim sektorze międzynarodowego transportu drogowego.” *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* 1:14-20.

Wniosek o kontrolę konstytucyjności prawa Stowarzyszenia Transport i Logistyka Polska z dnia 10 lutego 2015 r. sygn. akt K 11/15.

The Meaning of „Cost Reimbursement” and Obligation of the Employer to Cover the Employer’s Receivables for Abroad Business Trips in a Context of so called Overnight Lump Sum Claims

Summary

The content of the article focuses on the issue of whether using by the legislator in the implementing regulation for Article 77⁵ § 2 of the Labour Code wording cost reimbursement and if claims for payment by the employer the overnight lump sum may be separated from the costs incurred factually by the employee. This article applies to a great extent, to the Supreme Court ruling issued of 12 June 2014, ref. No. II PZP 1/14 and a 7 October 2014, ref. No. I PZP 3/14 and judgments of ordinary courts issued after the publication of those rulings. The publication does not ignore the current views of representatives of the doctrine in this area.

Słowa kluczowe: zwrot kosztów, kierowcy, orzecznictwo, podróże służbowe

Key words: cost reimbursement, drivers, judicature, business trips

Information about Author: MICHAŁ CWAJNA, legal counsel, doctoral student at Faculty of Law and Administrations, Jagiellonian University, Gołębia 24 St., 31-007 Cracow, Poland, e-mail: mcwajna@poczta.fm